

Rekeningcommissie Onderzoek Kwijtscheldingsbeleid

1. Inleiding

Omdat met kwijtscheldingsbeleid inmiddels een relatief groot bedrag aan heffingen is gemoeid is de vraag gerezen of het huidige kwijtscheldingsbeleid doelmatig is en voor zover dat niet het geval is welke wijzigingen in het beleid aanbeveling verdienen.

Op 18 november 2013 is in de rekeningcommissie besloten om een onderzoek naar de doelmatigheid van het kwijtscheldingsbeleid van het hoogheemraadschap van Delfland uit te voeren. Voor dit onderzoek is een begeleidingscommissie ingesteld. Deze begeleidingscommissie bestaat uit Cees Kuijvenhoven (voorzitter), Ruud Reijn en Antoinette Jans. De ambtelijke ondersteuning wordt gevormd door René Janssen en Danielle de Jong.

Er is een selectieprocedure opgestart waarbij drie onderzoeksbureaus zijn benaderd om een offerte uit te brengen. De opdracht is uiteindelijk aan COELO gegund. Het onderzoek is uitgevoerd door mevrouw dr. C. Hoebe.

In deze oplegnotitie worden beknopt de conclusies uit het onderzoek in paragraaf 2 weergegeven. In paragraaf 3 staan de constatering van de rekeningcommissie naar aanleiding van het onderzoek. Paragraaf 4 tenslotte beschrijft het verder proces van het aanbieden van de resultaten van het onderzoek aan de verenigde vergadering.

Dit document moet worden gezien als een onderdeel van het overdrachtdossier voor de nieuw te benoemen verenigde vergadering. Om die reden worden door de rekeningcommissie geen conclusies getrokken maar een aantal zaken geconstateerd.

2. Conclusies Onderzoek kwijtscheldingsbeleid

2.1 Ontwikkelingen van het kwijtscheldingsbeleid

De basis voor het vigerende kwijtscheldingsbeleid van het hoogheemraadschap van Delfland is in 2006 gelegd. In de VV-vergadering van 23 november 2006 is de kwijtscheldingsnorm aangepast van 90% naar 100% van het bijstandsniveau. Dit gebeurde mede op formeel verzoek van enkele gemeenten in het beheergebied van Delfland. De kwijtscheldingsregeling is per 1 januari 2007 ingegaan.

In 2011 is het kwijtscheldingsbeleid op een aantal kleine punten aangepast. Dit omdat de terminologie van de kwijtscheldingsregeling 2007 niet overeen kwam met die van de Waterschapswet en de Waterwet. Tevens is toen besloten dat de bepaling dat geen kwijtschelding wordt verleend indien een kwijtscheldingsverzoek niet binnen een bepaalde termijn wordt ingediend kwam te vervallen. De wijzigingen zijn ingegaan per 1 januari 2012.

In 2012 is het kwijtscheldingsbeleid verder verruimd.

Met ingang van 2013 komen ook kleine ondernemers (ZZP'ers) in aanmerking voor kwijtschelding. Daarnaast worden de kosten voor kinderopvang meegenomen in de inkomensvoet.

Vanaf april 2011 is het voor gemeenten en waterschappen mogelijk geworden dat ZZP'ers voor kwijtschelding van hun privébelastingen in aanmerking kunnen komen. De verruiming wordt alleen toegepast voor natuurlijke personen. De kwijtschelding is beperkt tot de privébelastingen van de ondernemers.

Naar aanleiding van de per 1 januari 2012 aan de waterschappen toegekende bevoegdheid om bij kwijschelding rekening te houden met de kosten van kinderopvang van kwijscheldingsaanvragers is met ingang van 2013 door het rijk aan de waterschappen een tegemoetkoming in de kosten van kwijschelding toegezegd van jaarlijks € 2 miljoen. Deze regeling duurt in elk geval vijf jaar. Een soortgelijke regeling geldt ook voor gemeenten. Delfland ontvangt vanaf het jaar 2013 jaarlijks € 313.000 tegemoetkoming in de kosten van kwijschelding.

2.2. Kwantitatieve ontwikkelingen van het kwijscheldingsbeleid

Delfland heeft zowel absoluut als procentueel de hoogste kwijscheldingskosten (i.c. gederfde inkomsten) van alle waterschappen. Delfland is hiermee vergelijkbaar met waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

In het beheergebied van Delfland is het aantal huishoudens in de risicogroepen die (mogelijk) voor kwijschelding in aanmerkingen komen hoog. De laatste jaren kenmerkte het gebied van Delfland zich door een sterke stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden.

Daarnaast is over de periode 2008-2013 voor Delfland een stijging van ca. 40% waar te nemen in het aantal toegekende kwijscheldingsaanvragen. Dit uit zich in een gelijke stijging van de relatieve kwijscheldingskosten van 4,8% naar 6,8%. Deze stijging is significant hoger dan de overige waterschappen. Hierbij moet opgemerkt worden dat deze stijging wel vergelijkbaar is met die van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard.

2.3 Oninbaar

Voor een uitspraak over de relatie tussen kwijschelding en oninbaar zijn geen gefundeerde gegevens beschikbaar. Er is daarom een aanname gedaan van 15%. Dit houdt in dat als de kwijscheldingskosten dalen met € 100,- de kosten van oninbaar met € 15,- stijgen.

2.4 Misbruik

Als veel huishoudens onterecht kwijschelding krijgen (de inkomsten en het vermogen zijn hoger dan wordt doorgegeven) dan zouden de kosten van kwijschelding kunnen worden verlaagd door strengere controles uit te voeren. In het kader van het onderzoek is gesproken met de Regionale Belasting Groep (RBG), het samenwerkingsverband dat de belastingen voor onder meer Delfland heft en int. De RBG schat in dat het aantal fraudegevallen beperkt is. De RBG vraagt huishoudens veel gegevens te leveren en controleert deze gegevens uitgebreid. Vervolgens worden gegevens opgestuurd naar het Inlichtingenbureau. Het Inlichtingenbureau beschikt over een uitgebreid gegevensbestand. Het kan onder meer nagaan welke rekeningen een huishouden heeft en welke uitkeringen en/of inkomsten er zijn. Kortom, hier is sprake van een bijna volledige controle. Eventueel nader onderzoek naar fraude zal al snel meer kosten dan dat het uiteindelijk opbrengt.

2.5 Doelmatigheid van het kwijscheldingsbeleid

Het onderzoek constateert ten aanzien van de doelmatigheid dat het huidige bestuur zich in grote lijnen aan de afspraak in het coalitieakkoord heeft gehouden en dat het kwijscheldingsbeleid op een paar kleine punten na niet is veranderd. In dat opzicht is het beleid doelmatig. Overigens heeft de rekeningcommissie om de voortgang van het onderzoek te bevorderen afgezien van het onderzoeken van de doelmatigheid van de uitvoering van het kwijscheldingsbeleid door de RBG. Er worden in het onderzoeksrapport geen aanbevelingen gedaan om de doelmatigheid te bevorderen. Het rapport richt zich vooral op de ontwikkelingen in het kwijscheldingsbeleid

2.6 Mogelijkheden voor aanpassen van het kwijscheldingsbeleid

Belastingbetalers in Delfland betalen een relatief groot bedrag om de inkomstenderving als gevolg van kwijschelding en oninbaarheid te compenseren. Er zijn mogelijkheden om het kwijscheldingsbeleid aan te passen en/of de inkomstenderving tegen te gaan. Er zijn diverse mogelijkheden te onderscheiden:

- a. Aanpassen van de kwijscheldingsnorm van 100% van het bijstandsniveau naar een lager percentage waarbij geldt dat 90% het wettelijk minimum is.
- b. Het toepassen van gedeeltelijke kwijschelding. Hierbij wordt niet de gehele aanslag kwijtgescholden maar een gedeelte.
- c. Het afschaffen van kwijschelding.

3. Constateringen door de Rekeningcommissie

Op basis van het uitgevoerde onderzoek zijn diverse varianten voor het al dan niet wijzigen van het huidige kwijtscheldingsbeleid te onderscheiden. De diverse varianten met hun kanttekeningen worden hieronder nader beschreven. De rekeningcommissie laat het aan de verenigde vergadering over welke koers zij in de nieuwe bestuursperiode wil inslaan.

1. Handhaven van het huidige kwijtscheldingsbeleid

Bij het handhaven van het huidige kwijtscheldingsbeleid blijft de 100%-norm gelden evenals de doorgevoerde verruimingsmogelijkheden voor ZZP'ers en de kosten kinderopvang.

Kanttekening:

Bij het handhaven van het huidige kwijtscheldingsbeleid wordt geaccepteerd dat Delfland in verhouding tot de overige waterschappen hoge kwijtscheldingskosten heeft, zowel procentueel als in absolute zin. Delfland voert daarmee een consistent beleid met het oog op de eerder toegepaste verruimingen.

Delfland neemt geen uitzonderingspositie in ten opzichte van de buurtwaterschappen en inliggende gemeenten en ook niet ten opzichte van de overige waterschappen in Nederland.

2. Kwijtscheldingsnorm aanpassen

De kwijtscheldingsnorm bij Delfland is sinds 2007 100% van het bijstandsniveau. Het is mogelijk deze norm naar beneden bij te stellen. Wettelijk gezien mag de norm niet lager dan 90% van het bijstandsniveau zijn.

Kanttekening:

Een aanpassing van de kwijtscheldingsnorm heeft, naast onbegrip bij de betreffende huishoudens, mogelijk een effect op de uitvoeringskosten die Delfland aan de RBG betaalt. Dit omdat het voor de RBG dan niet meer mogelijk is om het Inlichtingenbureau in te schakelen. Daarnaast zullen de invorderingsinspanningen hoger worden. Ook zullen er in het eerste jaar veel bezwaren binnenkomen met als gevolg een late betaling waardoor er mogelijk een liquiditeitsprobleem bij Delfland kan ontstaan. De post oninbaar neemt ook toe. Er zijn immers huishoudens die echt niet kunnen betalen gezien hun financiële situatie.

3. Gedeeltelijke kwijtschelding

Bij gedeeltelijke kwijtschelding wordt ten opzichte van de huidige situatie slechts een deel van de aanslag kwijtgescholden. Er zijn diverse mogelijkheden voor de uitwerking van gedeeltelijke kwijtschelding. Zo kan er bijvoorbeeld een percentage van het bedrag kwijtgescholden worden (bijvoorbeeld 75% of 90%). Een andere uitwerking kan zijn dat huishoudens die voor kwijtschelding in aanmerking komen alleen de zuiveringsheffing betalen, dit in het kader van de nutsvoorziening.

Een andere mogelijkheid is dat deze huishoudens een vast bedrag betalen.

Kanttekening:

Voor gedeeltelijke kwijtschelding gelden dezelfde – met uitzondering van de inzet van het Inlichtingenbureau - grosso modo dezelfde kanttekeningen als voor het aanpassen van de kwijtscheldingsnorm, met als aanvulling dat in voorkomende gevallen de inningskosten hoger kunnen uitvallen dan het bedrag van de aanslag.

4. Afschaffen kwijtschelding

Afschaffen van kwijtschelding is ook een optie. Het verlenen van kwijtschelding is immers géén verplichting. In tegenstelling tot de rijksoverheid doen gemeenten en waterschappen niet aan inkomenspolitiek.

Kanttekening:

Afschaffing van kwijtschelding leidt tot onbegrip bij huishoudens en ook bij gemeenten. Delfland heeft immers, mede op verzoek van de gemeenten, in 2007 de

kwijtscheldingsnorm aangepast naar 100%. Daarnaast zullen de uitvoeringskosten stijgen als gevolg van grote invorderingsinspanningen. Ook zullen er in het eerste jaar veel bezwaren binnenkomen met als gevolg een late betaling waardoor er mogelijk een liquiditeitsprobleem bij Delfland kan ontstaan. De post oninbaar neemt verder toe. Er zijn immers huishoudens die echt niet kunnen betalen gezien hun financiële situatie.

5. Evaluatie Waterschapswet

Het actief onderwerpen aandragen voor en participeren in de aanstaande evaluatie van de Waterschapswet is verder een mogelijkheid om de kwijtscheldingsproblematiek in landelijk perspectief te bezien. Wellicht zijn er mogelijkheden om de solidariteit, die nu rust op de schouders van de wél draagkrachtigen van het eigen waterschap, te verbreden naar een landelijke aanpak via de Unie van Waterschappen. Bijvoorbeeld zoals dit al plaats vindt bij het HWBP.

4. Verdere procedure

De resultaten van het onderzoek zullen worden voorgelegd aan de Regionale Belastinggroep in het kader van hoor en wederhoor en tegelijkertijd aan de het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland. Vervolgens wordt het onderzoeksrapport tezamen met een aanbiedingsbrief aangeboden aan de verenigde vergadering van 19 februari 2015.

Hoogachtend,
De voorzitter van de rekeningcommissie Delfland

drs. A.P. Ranner

